

Draga Markova obitelji i rodbino, dragi Markovi poznanici, prijatelji i suradnici!

Markov je ovozemaljski život završio prije tri dana, a mi se danas, ovog tužnoga siječanjskog poslijepodneva, opraštamo sa zemaljskim ostacima supruga, oca, djeda, poznanika, prijatelja i suradnika. Nepune šezdeset i četiri godine Markova života bile su iznimno sadržajne. Iza našeg je Marka ostao je jedan sadržajan obiteljski život, jedan sadržajan život pedagoga, jedan sadržajna sindikalna biografija. Na današnjoj komemoraciji čuli smo toliko toga o Markovoj bogatoj životnoj ostavštini, ovdje opet na mjestu Markova posljednjeg počivališta i obitavališta, namjera mi je pokušati rečenicu dvije prozboriti o Markovom odnosu naspram bližnjima, o Markovom odnosu naspram suradnicima.

Dugo mi je, kao Markovom dugogodišnjem prijatelju i najbližem suradniku trebalo da dokučim gdje se napaja Markova životna mirnoća, odakle naš Marko crpi snagu za smirenost i u najtežim životnim situacijama? Potpuni odgovor na ovo pitanje saznao sam tek za vrijeme svjedočenja trogodišnjoj Markovoj borbi s opakom bolešću. Markova obitelj, Markova supruga Nena, njegov sin Ivica i njegova dva anđelčića, unučice Iva i Lucija, našem su Marku davali neku posebnu, naprosto čudesnu, unutarnju snagu kojom je osvajao, naprosto plijenio sve oko sebe. Baš zbog te unutarnje Markove snage, izrasle na potpori koju su mu, u višegodišnjoj borbi sa zlokobnom bolešću, pružali ponaosob njegova Nena i njegov Ivica, naš Marko se borio i onda kada bi drugi posustajali, naš Marko je izdržao i Ono pred čime bi se toliki povukli.

Zahvaljujući Markovoj odlučnosti Markova je borba s bolešću trajala duže nego što je to hladna medicinarska struka predviđala, duže nego što su na to ukazivala iskustva tolikih koji su istu bitku vodili prije Marka. Dok su se svi koje sam poznavao prije Marka s bolešću borili lijekovima, Marko se protiv neizlječive bolesti bolio podrškom bližnjih iz koje je crpio snagu i radom kojem se svakodnevno utjecao. Marko bi se s iscrpljujućih kemoterapija, a koliko ih je samo bilo, vraćao u svoj ured u Dujmu, kao da se vraća s produženog vikenda provedenog s društvom. Na kemoterapije bi iz ureda odlazio s lakoćom kao da odlazi na pjacu po marendu. Zahvaljujući baš toj Markovoj lakoći podnošenja posljedica preteške bolesti, svi mi koji smo imali sreću ili živjeti ili raditi ili i živjeti i raditi u Markovoj blizini, nekako smo i sami znali pomisliti da je sve krenulo, unatoč zlogukim predviđanjima, na bolje, da će se naš Marko, na posljetku, ipak nekako izvući.

Markova je borba s opakom bolešću trajala pune tri godine. Četiri preteške operacije. Čak tri zagrebačke i jedna splitska. A koristi smo od trogodišnje Markove upornosti imali toliki. Marko nije ni jednog trenutka svoju svakodnevnicu podredio bolesti, Marko je svoju bolest podredio svakodnevnim obvezama. Prije svega, uredskim. Sindikalnim. Jedan od onih koji se toliko okoristio ustrajnošću tvoje borbe, dragi moj Marko, bio sam i ja. Koliko li smo samo kroz ove tri godine razgovora vodili, koliko sam ti samo tekstova čitao a ti me, dragi moj Marko, blago znao upozoravati da nešto izostavim, da nešto ublažim, koliko sam samo savjeta znao primiti.

Ispričavam se ovom tužnom zboru na možda nepriličnoj osobnosti u iznošenju misli u ovakvom času. Ispričavam se i tebi, prijatelju moj, pitao za dopuštenje da s ovim tužnim zborom podijelim dvije tvoje posljednje sms-poruke. Na samo Badnje večer, nekako baš u vrijeme kada su pod mojim prozorom sumještani hitali na ponoćku po riječi ohrabrujuće poruke koju donosi uspomena na Kristovo rođenje, od mog je Marka stigla prva od jedinih dviju malodušnih poruka u više od deset godina našeg dopisivanja. Na moj je prethodni upit potaknut željom da saznam kako je s tobom, ali želja da eventualnom dobrom viješću pomognem sebi, moj Marko mi je odgovorio „Nemam ti, prijatelju, što govoriti. Svakoj priči dođe kraj. neka je tebi i tvojima dobro Badnje večer!“ .

Tri dana kasnije, u predvečerje blagdana Svetoga Ivana, na moj pokušaj da još jednom iznudim od Marka vijest o kakvom takvom poboljšanju Marko mi je odgovorio: „Oprosti,

prijatelju, što ti nisam ranije odgovorio. Nisam vidio poruku. Majka mi je uvijek govorila prijatelju uvijek kaži da si dobro. bit će mu drago, a pomoći ti isto ne može. Na žalost, moram ti reći da mi je svaki dan sve kompliciraniji. Ako se i dogodi neko čudo, moj prijatelj će prvi za njega saznati. Eh, kad bi bio samo još jedan kupreški maraton. Pozdrav od prijatelja.“ Čudo izlječenja, o kojem prijatelju govoriš, u svojoj posljednjoj poruci, imam ti to danas najdublju potrebu poručiti pred svima okupljenima, nije se dogodilo, ali se jesu, dragi moj prijatelju, dogodila tolika čuda proistekla iz tvoje blage naravi, iz tvoje strpljivosti koja je osvajala, iz tvoje dobrote kojom si zračio. Tolikim čudesnim trenucima svih ovih naših zajedničkih godina svjedočio sam ne samo ja, tvoj prijatelj i najbliži suradnik, nego svi ostali iz tvoga splitskoga i tvoga zagrebačkoga ureda, tvoje, ti si to tako zvao od milja, radne zajednice. I Manda i Apolonija i Milka.

Hvala ti, moj Marko, na svim čudesnim trenucima koje smo podijelili i u Splitu, i u Zagrebu, i u Vodicama, i u Selcu, i na Kupresu. Da i na Kupresu, dragi moj Marko, kako se oprostiti od tebe, a ne spomenuti tvoj Kupres. Bio je naš Marko vezan i uz svoj Konjic, bio je naš Marko vezan i uz svoj Split, ali, oprost mi prijatelju ako griješim, ja sam stekao dojam da si se nekako posebno u posljednjem desetljeću života vezao uz svoj Kupres. Svaka greda, svaka brokva „Markanovih dvora“, svjedoči o ljubavi i marljivosti ugrađenoj između zidova bijele ljepotice u Begovu Selu. Marko je svoju ljubav naspram Kupresu, naspram Stožeru na koji je pucao veličanstven pogled iz Markova dvorišta, naspram Kukavici, najčudesnijem planinskom jezeru koje sam vidio u životu, pokazivao i dokazivao tako da bi na Kupres dovodio sve one koji su mu bili dragi, sve one koje je na različite načine ljubio.

Na svoj me je Kupres Marko doveo desetak puta, zahvaljujući tim dolascima na Kupres Marko mi je približio i moju Ramu, i Bugojno i Livno toliko dragih mjesta. Najviše mi je Marko za tih kupreških dana približio samoga sebe. I na tome ti, dragi moj prijatelju, hvala! Danas na ovome groblju Lovrinac toliko je nas koji tugujemo, tužni su danas i mnogi pripadnici Markove sindikalne obitelji koji nam se nisu mogli pridružiti, tužni su danas toliki koje je naš Marko usrećio i zadužio svojom dobrotom, svojim poštenjem, svojom ljudskošću. Hvala ti, dragi prijatelju, na svemu i našao vječni mir i spokoj koji si zaslužio svojim dobrim djelima učinjenim tolikima među nama.